

Het Straatnamen-abc

Marie Gijsenstraat

Tussen Bosscheweg en Keizerstraat

Egidia Maria Helena Anna Gijsen wordt op 21 april 1856 in Gouda geboren als dochter van Levinus Gijsen en Johanna Thijs. Ze overlijdt te Berlicum op 20 november 1936.

Niet in Brabant geboren verwerft Marie Gijsen binnen de literaire wereld van haar tijd de titel van 'Brabantsche novelliste'. Ze woont in de schaduw van haar familie, ongehuwd, ruim veertig jaar in de provincie, maar blijft er vrijwel onbekend. Te grote bescheidenheid en een heupaandoening verhinderen deelname aan het publieke leven.

Vader Levinus Gijsen is tweede luitenant bij de infanterie en afkomstig uit een Hollands katholiek geslacht van beroepsmilitairen. Grootvader Gijsen heeft gevochten onder Napoleon. Van 1858 tot 1876 beleeft Egidia haar jeugd en eerste volwassenheid in de diverse garnizoensplaatsen, haar vader aangewezen: Bergen op Zoom, Delft, Arnhem, Utrecht en Heerenveen. Haar drie oudste broers gaan vijftien, zestien jaar oud al de kazerne in. Zelf verblijft ze, naar de gewoonte onder de gegoede burgerij, op die leeftijd in een particulier pensioonaat in Gelderland.

In 1911 verschijnt haar eerste Brabantse verhaal in Van Onzen Tijd. Daarmee betreedt ze het podium van de vaderlandse letteren. Er ligt een nieuw perspectief in het schrijven. Grada, de dochter van een dagloner in de Meierij, blijkt in dit gelijknamige verhaal de tegenpool van de neurotische Armida: goedhartig, kordaat en op haar eer gesteld. Met vijf andere verhalen van haar hand, gebundeld in 'Uit het hart van Brabant', wordt duidelijk wat Marie Gijsen vond: het dorp en de mensen. Ze heeft zich hun gewoonten, hun omgangsvormen, hun gezwoeg en hun taal eigen gemaakt. Volgens Frans Erens had ze zich zelfs te veel met de Brabantse boeren en boerinnen vereenzelvigd

door ook hun dialect te hanteren. In 1916 verscheen Brord en Hanne, de roman van beginnend huwelijksgeluk, binnen de rituelen en folklore van een eeuwenoude agrarisch-religieuze cultuur, dat door drankzucht verongelukt. Datzelfde jaar verhuist de schrijfster naar Boxtel, waar Antoon, weduwnaar geworden, al tien jaar burgemeester is. Daar, in de villa Catharina, voltooit ze Hooger Op. Dit boek heeft als thema de ontluikende liefde van een priesterstudent voor de dienstbode van zijn ouders. Dat valt erg slecht bij de beruchte pater A. Gielen S.J. van de Boekenschouw. De uitgever Brusse ziet echter in deze roomse herrie voldoende aanleiding voor verhoging van oplage en honorarium.

De technologische omwenteling in het boerenbedrijf heeft Marie Gijsen niet meer meegeemaakt. Ze viert haar tachtigste verjaardag in de verpleegafdeling van het Berlicumse Vincentiusklooster. Een paar dagen later schrijft ze Herman Robbers: 'Ik heb zeer veel pijn te verduren. Gewoonlijk komt men niet zonder slag of stoot aan den eindpaal.' Ze bereikt het einde op 20 november 1936 en wordt in Berlicum begraven.

De tijdelijke populariteit van een Herman Robbers of Antoon Coolen heeft Marie Gijsen niet bereikt. Nu is ze literair enkel nog een naam in oude handboeken, een bijna niemand. Haar verhalen geven een treffend uitzicht op de laatste decennia van een boerencultuur in het landschap tussen Aa en Dommel, die met de seizoenen en de religie vergroeid was tot een eenheid, een manier van leven. Ze heeft deze kleinschalige wereld niet opgepoetst tot de idylle van dorpse pastorale, maar liet er ook duidelijk de structurele armoe en misère van zien.

Bron: Thuis in Brabant en J. van Oudheusden e.a., Brabantse biografieën. Deel 1
Christ van Eekelen, Heemkunde Boxtel